บทความวิจัย

พุทธวิธีส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม

BUDDHIST METHODS FOR PROMOTING PEOPLE'S POLITICAL COMMUNICATION IN SAMUT SONGKHRAM PROVINCE

บัณฑิต ป้านสวาท[1*], **วัชรินทร์ ชาญศิลป์**[1], **อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า**[1]
Bundit Pansawat[1*], Vacharin Chansilp[1], Apinya Chatchofa[1]
*Corresponding Author E-mail: samut007@gmail.com
Received June 25, 2026; Revised September 15, 2026; Accepted October 8, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม 2. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักวจีสุจริตกับการสื่อสารทางการเมือง 3. นำเสนอพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างการสื่อสารทางการเมือง ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสานวิธี โดยมีการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ด้วยสูตรการคำนวณของทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน ด้วยแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.966 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลโดยสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง 2. หลักวจีสุจริต 4 กับการสื่อสารทางการเมืองโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (R=.622**) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าเมื่อประชาชนประยุกต์หลักวจีสุจริต 4 ในการสื่อสารจะช่วยให้การสื่อสารเป็นไปอย่างสุภาพ และเกิดความรับผิดชอบต่อข้อมูล ส่งผลให้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองมีคุณภาพ 3. แนวการปฏิบัติที่ส่งเสริมการสื่อสาร 4 ด้าน ได้แก่ 1. สัจจวาจา เมื่อประชาชนยึดหลักการพูดความจริงในการสื่อสารจะช่วยให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือ ส่งเสริมการตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อเท็จจริง 2. อปิสุณาวาจา การสื่อสารที่มุ่งสร้างความเข้าใจและความปรองดอง ช่วยลดความขัดแย้งและเสริมสร้างบรรยากาศทางการเมืองที่เอื้อต่อการอยู่ร่วมกัน 3. สัณหวาจา การใช้ถ้อยคำที่สุภาพและให้เกียรติผู้อื่น ช่วยให้การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นไปอย่าง

[1] คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
[1] Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University

สร้างสรรค์และได้รับการยอมรับมากขึ้น และ 4. มันตภาสา การสื่อสารที่มุ่งประโยชน์ส่วนรวม ช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงคุณค่าของข้อมูลและส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีคุณภาพ

คำสำคัญ: พุทธวิธีส่งเสริม; วจีสุจริต 4; การสื่อสารทางการเมือง

Abstract

The purposes of this research article were: 1. To study the level of political communication among citizens in Samut Songkhram Province. 2. To examine the relationship between the principle of honest speech and political communication. 3. To present Buddhist methods to enhance political communication. This research employs a mixed-methods approach. Quantitative data was collected from a sample of 399 eligible voters using Taro Yamane's formula. A questionnaire with a reliability coefficient of 0.966 was used, and data was analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. Qualitative data was collected through in-depth interviews with nine key informants, and analyzed using descriptive methods.

The research findings showed that: 1. The overall level of political communication among the public in Samut Songkhram Province is moderate. 2. The overall correlation between the Four Principles of Honest Speech and political communication is moderate (R=.622**), statistically significant at the 0.01 level. This indicates that applying the Four Principles of Honest Speech in communication leads to polite and responsible communication, resulting in higher quality political exchanges. 3. Four practices that promote effective communication are: 1. Truthfulness: Adhering to the principle of speaking the truth increases information credibility and promotes decision-making based on facts. 2. Non-slanderous speech: Communication aimed at understanding and reconciliation reduces conflict and fosters a political atmosphere conducive to coexistence. 3. Politeness: Using respectful and courteous language facilitates constructive and more accepted exchanges of opinions. 4. Compassionate communication: Communication focused on the common good helps the public recognize the value of information and promotes quality political participation.

Keywords: Buddhist methods of promotion; Vaci-sucarita 4; Political communication

บทนำ

ปัจจุบัน การสื่อสารระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐในระดับภูมิภาคและท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญต่อการสร้างสังคมที่มีส่วนร่วมและเปิดกว้าง อย่างไรก็ตาม การบริหารงานยังเผชิญปัญหาการทำงานแบบแยกส่วนและยึดโยงกับส่วนกลาง ส่งผลให้ขาดการบูรณาการและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน การดำเนินงานจึงอาจซ้ำซ้อน ล่าช้า และไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ปัญหาดังกล่าวปรากฏให้เห็นในบริบทของจังหวัดสมุทรสงคราม เช่น กรณีหน่วยงานต่าง ๆ ได้แก่ การไฟฟ้า การประปา บริษัทสื่อสาร และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แยกกันขุดเจาะถนนสายเดียวกันหลายครั้งโดยขาดการวางแผนร่วมกัน ส่งผลกระทบต่อการสัญจรและความปลอดภัยของประชาชน นอกจากนี้ ปัญหาการทำงานแบบแยกส่วนและการสั่งการจากส่วนกลางยังครอบคลุมถึงประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรน้ำ และโครงการขนาดใหญ่ ซึ่งบางกรณีขาดการสื่อสารและการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่ ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่ตรงกับสภาพความต้องการและก่อให้เกิดความไม่ไว้วางใจต่อภาครัฐ (พระมหาอานนท์ ทิพย์สิงห์, 2569) โดยเฉพาะจังหวัดสมุทรสงครามซึ่งมีลักษณะสังคมและชุมชนที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิด ประชาชนจึงคาดหวังการมีส่วนร่วมและการสื่อสารแบบสองทาง การสื่อสารทางเดียวจากภาครัฐอาจทำให้ประชาชนรู้สึกว่าตนถูกกีดกันออกจากกระบวนการพัฒนา ส่งผลให้ข้อจำกัดด้านการกระจายอำนาจ การขาดการบูรณาการ และการสื่อสารกับพื้นที่กลายเป็นอุปสรรคต่อประสิทธิภาพการบริหารราชการและการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน

ในขณะเดียวกัน การสื่อสารระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐที่ขาดประสิทธิภาพยังส่งผลต่อโอกาสในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน โดยในหลายพื้นที่ รวมถึงจังหวัดสมุทรสงคราม ประชาชนอาจประสบปัญหาการไม่ได้รับการตอบสนองต่อความต้องการหรือความเดือดร้อน การละเลยหรือไม่ใส่ใจต่อเสียงของประชาชนอาจทำให้ขาดช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสม และทำให้ประชาชนบางส่วนไม่กล้าร้องเรียนหรือแสดงความคิดเห็น เนื่องจากเกรงว่าจะเกิดความขัดแย้งกับหน่วยงานรัฐ ประกอบกับประชาชนบางส่วนยังขาดความรู้เกี่ยวกับสิทธิในการมีส่วนร่วมทางการเมือง จึงไม่สามารถใช้สิทธิของตนได้อย่างเต็มที่ การขาดการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) และการขาดการรับฟังความคิดเห็นจากภาครัฐ (Public Hearing) (พระมหาอานนท์ อคฺคปญฺโญ และคณะ, 2569) จึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การแก้ไขปัญหาในชุมชนไม่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งและความไม่ไว้วางใจต่อหน่วยงานรัฐ

แนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation Theory) ของ Arnstein (1969) ที่เน้นการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งช่วยส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และความไว้วางใจระหว่าง

ประชาชนกับภาครัฐ (Arnstein, Sherry R., 1969) อย่างไรก็ตาม การขาดช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพอาจจำกัดโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลและการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะชุมชนที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ขณะเดียวกันได้เกิดช่องทางสื่อสารจากฐานราก เช่น เพจหรือกลุ่ม Facebook “สมุทรสงครามจัดการตนเอง” เพื่อเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สะท้อนปัญหา และส่งต่อเสียงของประชาชนไปยังภาครัฐ การเปิดพื้นที่ให้ประชาชนมีสิทธิแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะต่อหน่วยงานรัฐยังสอดคล้องกับหลัก “ธรรมาธิปไตย” ที่เน้นการตัดสินใจทางการเมืองบนพื้นฐานของเหตุผล ความโปร่งใส ความเป็นธรรม และการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2563) ดังนั้น การสร้างช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นกลไกสำคัญของประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ช่วยลดช่องว่าง สร้างความไว้วางใจระหว่างรัฐกับประชาชน และส่งเสริมการเมืองท้องถิ่นให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนจังหวัดสมุทรสงครามได้อย่างเหมาะสม

สำหรับจังหวัดสมุทรสงคราม การบริหารงานของหน่วยงานรัฐส่วนภูมิภาคยังเผชิญอุปสรรคจากการขาดช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพและการรับฟังประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถประสานงานหรือสะท้อนปัญหาท้องถิ่นได้อย่างทันท่วงที ก่อให้เกิดความเดือดร้อน ความเสียหายต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม และบั่นทอนความเชื่อมั่นต่อภาครัฐ ปัญหาการขาดช่องทางสื่อสารที่มีประสิทธิภาพยังส่งผลให้ประชาชนไม่สามารถใช้สิทธิและมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเต็มที่ เกิดข้อจำกัดด้านความโปร่งใสในการตัดสินใจ และลดโอกาสในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน ทำให้การพัฒนาชุมชนไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริง และอาจนำไปสู่ความไม่พอใจหรือการต่อต้านในระยะยาว (จินต์จุฑา พันธุ์ทองคำ, 2566) แนวทางหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการสื่อสารทางการเมือง คือ การประยุกต์หลักพุทธธรรม “วจีสุจริต 4” ซึ่งประกอบด้วย สัจจวาจา คือ การพูดจริง อปิสุณาวาจา คือ การไม่พูดส่อเสียด สัณหวาจา คือ การพูดอ่อนหวาน และมันตภาสา คือ การพูดด้วยปัญญา มาเป็นกรอบในการส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชน โดยมุ่งให้การสื่อสารตั้งอยู่บนข้อเท็จจริง ไม่สร้างความแตกแยก ใช้ถ้อยคำที่เหมาะสม และคำนึงถึงเหตุผลและประโยชน์ส่วนรวม อันจะเอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเคารพความแตกต่าง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างสร้างสรรค์ (ศรายุทธ ซื่อสัตย์, 2569)

ทั้งนี้ ทฤษฎีการมีส่วนร่วมของประชาชนชี้ให้เห็นว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับชีวิตและชุมชนของตน สามารถส่งเสริมความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และประสิทธิภาพในการพัฒนาท้องถิ่น (สมบัติ นามบุรี, 2562) ขณะเดียวกัน บริบทของจังหวัดสมุทรสงครามมีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของประชาชนกับวิถีชีวิตและทรัพยากรของพื้นที่ ซึ่งมีลักษณะเป็น “เมือง 3 น้ำ” ได้แก่ น้ำ

จืด น้ำเค็ม และน้ำกร่อย และปรากฏการรวมกลุ่มของภาคประชาชนในรูปแบบเครือข่ายเพื่อสะท้อนปัญหาและประสานความร่วมมือในระดับพื้นที่ ดังนั้น การประยุกต์หลักวจีสุจริต 4 กับการสื่อสารทางการเมืองจึงอาจเป็นแนวทางหนึ่งในการส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และเอื้อต่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายสาธารณะ

จากประเด็นดังกล่าว การสื่อสารทางการเมืองที่มีคุณภาพระหว่างประชาชนกับภาครัฐจึงเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วม พัฒนาประชาธิปไตย และขับเคลื่อนการพัฒนาท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยประยุกต์หลักพุทธธรรม “วจีสุจริต 4” เป็นแนวทางในการส่งเสริมการสื่อสารที่ตั้งอยู่บนความจริง ความไม่เบียดเบียน และการใช้ถ้อยคำอย่างเหมาะสม อันนำไปสู่การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล เคารพความแตกต่าง และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวม ซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการสื่อสารและการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนให้เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักวจีสุจริตกับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม
3. เพื่อนำเสนอพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างแนวทางการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร (Population) ได้แก่ ประชาชนอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไปในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 127,566 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง, 2567)

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ทำการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรคำนวณของ Yamane (1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 399 คน

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้กำหนดเลือกแบบเจาะจง ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางวิชาการที่เกี่ยวข้องหรือมีประสบการณ์โดยตรง ทั้งหมด 9 รูปหรือคน ประกอบด้วย 1. กลุ่มนักวิชาการ

หรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป 2. กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3. กลุ่มผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการ จำนวน 3 คน และ 4. ประชาชน จำนวน 2 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นตามกรอบแนวคิดวัฒนธรรมทางการเมืองแบบมีส่วนร่วมของประชาชนในการเลือกตั้งระดับท้องถิ่น แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (Check List) ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักวจีสุจริต 4 ด้าน จำนวน 16 ข้อ ตอนที่ 3 การสื่อสารทางการเมือง 3 ด้าน จำนวน 12 ข้อ รวม 28 ข้อ ทั้งตอนที่ 2 และ 3 ใช้มาตรวัด 5 ระดับ (Likert, 1967) และตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรค พร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อแนวทางในการส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม แบบสอบถามชุดนี้มุ่งให้ข้อมูลครบถ้วนทั้งด้านปริมาณและเชิงลึก โดยแบบสอบถามทั้ง 4 ตอนนี้ ได้ผ่านการตรวจสอบเครื่องมือโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน จากนั้นจึงทำการแจกแบบสอบถาม

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำตามกระบวนการที่เป็นระบบ โดยเริ่มจากการศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดเบื้องต้น จากนั้นจึงศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยเพิ่มเติมอย่างรอบด้านให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้ ก่อนนำร่างแบบสัมภาษณ์ไปปรึกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงให้เหมาะสม สุดท้ายผู้วิจัยได้จัดทำแบบสัมภาษณ์ที่ครอบคลุมประเด็นสำคัญตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญอย่างมีประสิทธิภาพและตรงประเด็นที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้ 1. ขอหนังสืออนุญาตจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยถึงผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรสงคราม เพื่อขอความร่วมมือในการแจกแบบสอบถาม 2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 399 ชุด ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ 3. รวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดเพื่อนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบ เริ่มจากการขอหนังสืออนุญาตจากผู้อำนวยการหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อแจ้งและขอความอนุเคราะห์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการเข้าร่วมสัมภาษณ์ จากนั้นจึงทำการนัดหมายวัน เวลา

และสถานที่ ในการสัมภาษณ์ให้เหมาะสมกับความสะดวกของผู้ให้ข้อมูล เมื่อถึงกำหนดจึงดำเนินการสัมภาษณ์ตามแผนที่วางไว้ โดยได้รับอนุญาตให้บันทึกเสียง จดบันทึก และถ่ายภาพประกอบเพื่อความครบถ้วนของข้อมูล สุดท้ายผู้วิจัยได้นำข้อมูลดิบทั้งหมดมารวบรวมและจัดเตรียมไว้สำหรับการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์ โดยใช้สถิติพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พร้อมแปลผลตามเกณฑ์ของเบสท์ (Best, 1981) และสถิติอนุมานใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson’s r) เพื่อวัดความสัมพันธ์ของตัวแปร ส่วนข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิดวิเคราะห์ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดหมวดหมู่และนำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพครั้งนี้ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) โดยยึดหลักเกณฑ์ที่ชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและมีความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยเริ่มจากการวางเค้าโครงของข้อมูล โดยจัดทำรายชื่อคำหรือข้อความที่เกี่ยวข้องกับประเด็นการวิจัย จะถูกนำมาวิเคราะห์แล้วจำแนกออกเป็นหมวดหมู่ตามแต่ละประเภท (Categories) เพื่อให้การวิเคราะห์มีความสม่ำเสมอ จากนั้นพิจารณาบริบท (Context) หรือสภาพแวดล้อมของข้อมูลที่ได้มา พร้อมเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดการวิจัย เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลมีความลึกซึ้งและสามารถประยุกต์ใช้ในการตีความหรือเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่น ๆ ได้อย่างเหมาะสม

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับพุทธวิธีส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม ตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยดังนี้

1. ระดับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม พบผลการศึกษาดังตารางที่ 1-2 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติตามหลักวจีสุจริต 4 ภาพรวม

(n = 399)

ข้อ	หลักวจีสุจริต 4	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	สัจจวาจา พูดจริง	2.96	0.98	ปานกลาง
2.	อปิสุณาวาจา พูดไม่ส่อเสียด	3.41	1.02	ปานกลาง
3.	สัณหวาจา พูดอ่อนหวาน	3.73	1.05	มาก
4.	มันตภาสา พูดด้วยปัญญา	3.28	1.01	ปานกลาง
	ภาพรวม	**3.34**	**0.84**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 1 เมื่อวิเคราะห์การปฏิบัติตามหลักวจีสุจริต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.34, S.D. = 0.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สัณหวาจา การพูดอย่างสุภาพ ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 1.05) รองลงมา คือ มันตภาสา การพูดด้วยปัญญา ($\bar{X}$ = 3.28, S.D. = 1.01) รองลงมา คือ อปิสุณาวาจา การพูดไม่ส่อเสียด ($\bar{X}$= 3.41, S.D. = 1.02) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ สัจจวาจา การพูดความจริง ($\bar{X}$ = 2.96, S.D. = 0.98) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม

(n = 399)

ข้อ	การสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม	ระดับการปฏิบัติ		แปลผล
		$\bar{X}$	S.D.	
1.	ด้านองค์กรทางการเมือง	2.94	0.99	ปานกลาง
2.	ด้านสื่อมวลชน	2.98	0.86	ปานกลาง
3.	ด้านประชาชน	3.11	0.93	ปานกลาง
	ภาพรวม	**3.01**	**0.76**	**ปานกลาง**

จากตารางที่ 2 ระดับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.01, S.D. = 0.76) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยด้านประชาชน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 3.11, S.D. = 0.93)

รองลงมา คือ ด้านสื่อมวลชน ($\overline{X}$ = 2.98, S.D. = 0.86) และด้านองค์กรทางการเมือง มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด ($\overline{X}$ = 2.94, S.D. = 0.99) ตามลำดับ จากการสัมภาษณ์เชิงลึกพบว่า ประชาชนในจังหวัดสมุทรสงครามมีความตื่นตัวและต้องการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น แต่ยังประสบปัญหาช่องทางการสื่อสารกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรทางการเมืองที่ไม่ทั่วถึง รวมทั้งขาดการตอบสนองต่อข้อเสนอของประชาชนอย่างชัดเจน ขณะที่สื่อมวลชนมีบทบาทในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดในการติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ ส่งผลให้ประชาชนยังขาดความเชื่อมั่นและมีส่วนร่วมทางการเมืองได้ไม่เต็มที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาเชิงปริมาณที่พบว่าด้านองค์กรทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักวจีสุจริต 4 กับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม

ตารางที่ 3 หลักวจีสุจริต 4 มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม

ค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์		**ตัวแปรตาม**		
ตัวแปรอิสระ	**การสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม**	**1.ด้านองค์กรทางการเมือง**	**2. ด้านสื่อมวลชน**	**3. ด้านประชาชน**
หลักวจีสุจริต 4	**.622****	**.426****	**.494****	**.610****
1. สัจจวาจา พูดจริง	.578**	.434**	.434**	.550**
2. อปิสุณาวาจา พูดไม่ส่อเสียด	.319**	.102*	.243**	.446**
3. สัณหวาจา พูดอ่อนหวาน	.517**	.374**	.417**	.480**
4. มันตภาสา พูดด้วยปัญญา	.663**	.514**	.556**	.561**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักวจีสุจริต 4 กับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (R=.622**) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพุทธศาสนาโดยเฉพาะหลักวจีสุจริต 4 ส่งผลเชิงบวกต่อการสื่อสารทางการเมือง ช่วยส่งเสริมการสื่อสารที่

สุภาพ จริงใจ สร้างสรรค์ และก่อให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างประชาชนกับภาครัฐ อันนำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

เมื่อจำแนกตามมติของการสื่อสารทางการเมือง พบว่า ด้านองค์กรทางการเมือง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย (r=.426**) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านสื่อมวลชน มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย (r=.494**) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ด้านประชาชน มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง (r=.610**) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักวจีสุจริต 4 มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารทางการเมืองในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ เมื่อประชาชนยึดหลักวจีสุจริต 4 ในการสื่อสารมากขึ้น จะส่งผลให้การสื่อสารทางการเมืองมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็น การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยเป็นการสื่อสารที่ตั้งอยู่บนความจริง ความสุภาพ ความสามัคคี และประโยชน์ส่วนรวม อันนำไปสู่ความเข้าใจอันดีและความร่วมมือระหว่างประชาชนกับภาครัฐมากยิ่งขึ้น จึงยอมรับสมมุติฐานที่ตั้งไว้ได้ ตามตารางที่ 4 ดังนี้

ตารางที่ 4 หลักวจีสุจริต 4 มีความสัมพันธ์กับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม

		การสื่อสารทางการเมืองของประชาชน ในจังหวัดสมุทรสงคราม
หลักวจีสุจริต 4	ค่าความสัมพันธ์	622**
	P	0.01
	ระดับความสัมพันธ์	อยู่ในระดับปานกลาง

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. นำเสนอพุทธวิธีเพื่อเสริมสร้างการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม

แนวการปฏิบัติที่เสริมสร้างการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยยึดหลักวจีสุจริต 4 ได้แก่ สัจจวาจา การพูดด้วยความจริงและโปร่งใสช่วยสร้างความเชื่อมั่น ลดความสับสนในการสื่อสารทางการเมือง และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีคุณภาพ อันนำไปสู่การพัฒนาประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง อปิสุณาวาจา การหลีกเลี่ยงการใส่ร้ายหรือสร้างความแตกแยก ช่วยลดความขัดแย้ง สร้างความไว้วางใจ และส่งเสริมบรรยากาศการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างสรรค์และเป็นมิตร สัณหวาจา การใช้ถ้อยคำ

สุภาพและให้เกียรติกัน ช่วยสร้างความเข้าใจอันดี ลดความตึงเครียด และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประชาชน ภาครัฐ และองค์กรทางการเมือง และมันตภาสา การสื่อสารอย่างมีเหตุผลรอบคอบ และอาศัยข้อมูลที่ถูกต้อง ช่วยลดความเข้าใจผิด ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และเพิ่มประสิทธิภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัย พบว่า การสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงครามโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านประชาชนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านสื่อมวลชน และด้านองค์กรทางการเมืองมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าประชาชนมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารทางการเมืองกันค่อนข้างมาก แต่การสื่อสารกับองค์กรทางการเมืองและหน่วยงานภาครัฐยังมีข้อจำกัด เนื่องจากยังคงเป็นการสื่อสารแบบทางเดียว และขาดช่องทางรับฟังความคิดเห็นที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพิบูลย์ เพียรพานิชกุล และคณะ (2566) ที่พบว่าการสื่อสารทางการเมืองที่มีคุณภาพควรตั้งอยู่บนพื้นฐานคุณธรรมและจริยธรรม รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอนุรักษ์ อนุรกฺขิโต (รัฐธรรม) และคณะ (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้สัมมาวาจาช่วยสร้างความสามัคคี ความไว้วางใจ และสันติสุขในสังคม ตลอดจนสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูธรรมธรบุญเที่ยง พุทฺธสาวโก (ลักษณ์พลวงค์) (2564) ที่พบว่าการสื่อสารทางการเมืองในสังคมไทยยังเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมไม่เต็มที่ จึงส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน ดังนั้น การส่งเสริมการสื่อสารตามหลักวจีสุจริต 4 จะช่วยยกระดับการสื่อสารทางการเมืองให้มีความโปร่งใส สร้างสรรค์ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมากยิ่งขึ้น

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักวจีสุจริต 4 กับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยพบว่า หลักวจีสุจริต 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงครามในระดับปานกลาง ($r = .622^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉพาะด้านมันตภาสามีความสัมพันธ์สูงที่สุด สะท้อนว่าการพูดด้วยเหตุผล ความจริง ความสุภาพ และไม่ส่อเสียด มีส่วนช่วยยกระดับคุณภาพการสื่อสารทางการเมืองและลดความขัดแย้งในสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชินกร สุจิตฺโต (ทองดี) (2564) ที่พบว่าการสื่อสารทางการเมืองควรตั้งอยู่บนความจริง การคิดวิเคราะห์ และการรู้เท่าทันสื่อ สอดคล้องกับงานวิจัยของอภิญญา ฉัตรช่อฟ้า และนันทนา นันทวโรภาส (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าประสิทธิภาพของการสื่อสารทางการเมืองขึ้นอยู่กับคุณภาพของผู้ส่งสาร สาร และ

ช่องทางการสื่อสาร รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูศรีปรีชากร (เลื่อน บุญยงค์) (2562) ที่เสนอว่าหลักกวีสุจริต 4 เป็นแนวทางสำคัญในการสร้างการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสันติสุข และลดปัญหาวจีทุจริตในสังคมออนไลน์ ดังนั้นการส่งเสริมให้ประชาชนนำหลักกวีสุจริต 4 มาประยุกต์ใช้ในการสื่อสารทางการเมือง จะช่วยยกระดับคุณภาพการสื่อสาร สร้างความเข้าใจอันดี และเสริมสร้างวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น

3. การส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า ด้านประชาชนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านสื่อมวลชน และต่ำที่สุดคือด้านองค์กรทางการเมือง สะท้อนว่าประชาชนสามารถสื่อสารและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกันได้มากขึ้น โดยเฉพาะผ่านสื่อสังคมออนไลน์และกิจกรรมชุมชน ขณะที่การสื่อสารระหว่างประชาชนกับองค์กรทางการเมืองยังมีข้อจำกัด เนื่องจากยังเน้นการเผยแพร่ข้อมูลมากกว่าการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระนุชิต นาคเสโน (โพวิชัย) (2565) ที่พบว่าสื่อสมัยใหม่มีบทบาทสำคัญต่อการสื่อสารทางการเมือง แต่ประชาชนจำเป็นต้องมีวิจารณญาณในการรับข้อมูล สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพล สุยะพรหม (2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าการสื่อสารทางการเมืองที่มีประสิทธิภาพควรตั้งอยู่บนหลักคุณธรรมและการใช้สื่อที่เหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของมนัสนันท์ ศิวะพรพัฒนา และคณะ (2566) ที่พบว่าองค์กรทางการเมืองและสื่อควรส่งเสริมข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นกลาง และสร้างสรรค์เพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ดังนั้นแม้การสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงครามจะอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีแนวโน้มพัฒนาในทางที่ดี โดยเฉพาะการสื่อสารในระดับชุมชนและผ่านสื่อสาธารณะ ทั้งนี้ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและพัฒนาช่องทางการสื่อสารกับองค์กรทางการเมืองให้เปิดกว้าง โปร่งใส และมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่อง พุทธวิธีส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม ดังภาพที่ 1 ดังนี้

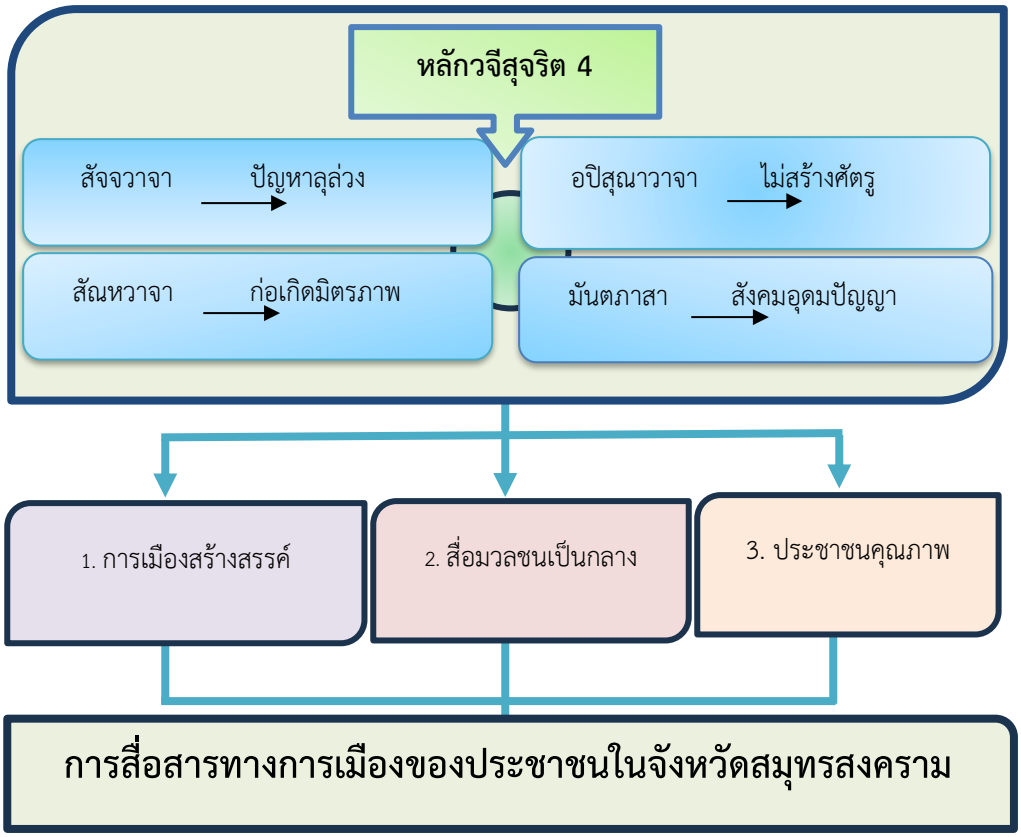

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 พบว่า การส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงคราม สะท้อนให้เห็นว่า การบูรณาการหลักวจีสุจริต 4 กับการสื่อสารทางการเมืองสามารถยกระดับคุณภาพการสื่อสารของประชาชนในจังหวัดสมุทรสงครามได้อย่างเป็นรูปธรรม โดยส่งเสริมให้ด้านองค์กรทางการเมืองมีความโปร่งใสและรับฟังความคิดเห็นของประชาชนมากขึ้น ด้านสื่อมวลชนนำเสนอข้อมูลที่ถูกต้อง เป็นกลาง และสร้างสรรค์ และด้านประชาชนสามารถสื่อสารด้วยความจริง สุภาพ มีเหตุผล และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่าง อันนำไปสู่ความเข้าใจอันดี ลดความขัดแย้ง เพิ่มการมีส่วนร่วมทางการเมือง และเสริมสร้างประชาธิปไตยที่เข้มแข็งอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดนโยบายสนับสนุนการสื่อสารทางการเมืองของประชาชนตามหลักพุทธวิธี เช่น วจีสุจริต 4 โดยบูรณาการร่วมกับนโยบายการพัฒนาประชาธิปไตยฐานรากในระดับจังหวัดหรือท้องถิ่น ผ่านกลไกขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานการศึกษาพุทธ

2. กระทรวงมหาดไทย ควรมีนโยบายจัดเวทีเสวนาสาธารณะ ที่ส่งเสริมการสื่อสารเชิงสันติ โดยประยุกต์หลักพุทธวิธี เช่น การสนทนาธรรม การบรรยายธรรมเพื่อเสริมสร้างจิตสำนึกทางการเมืองที่มีคุณธรรม

3. ควรเสนอให้สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (กกต.) นำหลักกวีสุจริต ไปใช้ในการพัฒนาหลักสูตรพลเมืองดีวิถีพุทธ สำหรับสร้างความรู้ความเข้าใจในการสื่อสารทางการเมืองที่สร้างสรรค์แก่ประชาชนทุกกลุ่ม

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. หน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น วัด และองค์กรพุทธ ควรร่วมกันจัดกิจกรรมอบรมเรื่อง “พุทธวิธีการสื่อสารทางการเมือง” เพื่อให้ประชาชนเข้าใจหลักกวีสุจริตในบริบทของการใช้สิทธิเสนอความคิดเห็น หรือการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีศีลธรรม

2. ภาคประชาสังคมและภาคการศึกษา ควรร่วมกันพัฒนา “คู่มือการสื่อสารทางการเมืองตามหลักพุทธวิธี” โดยเฉพาะสำหรับเยาวชน นักเรียน นักศึกษา และแกนนำชุมชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการฝึกฝนพฤติกรรมการพูด การแสดงออก และการตั้งคำถามต่อระบบการเมืองอย่างเหมาะสม

3. ควรมีการพัฒนาศูนย์เรียนรู้การสื่อสารทางการเมืองแบบพุทธ ที่ตั้งอยู่ในวัด โรงเรียน หรือศูนย์วัฒนธรรม เพื่อให้เป็นพื้นที่กลางในการส่งเสริมการอภิปราย การถกเถียงอย่างมีเมตตาและเคารพซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาการประยุกต์ใช้พุทธวิธีในการสื่อสารทางการเมืองในกลุ่มเป้าหมายที่แตกต่างกัน เช่น กลุ่มเยาวชน กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้นำท้องถิ่น หรือกลุ่มผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบพฤติกรรมและผลลัพธ์ที่หลากหลาย

2. แนะนำให้วิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ที่นำหลักกวีสุจริตไปฝึกอบรมหรือจัดกิจกรรมจริง แล้ววัดผลก่อน หลัง ในด้านพฤติกรรมการสื่อสารทางการเมือง เช่น ความสามารถในการอภิปราย การตั้งคำถาม การสร้างสื่อสาธารณะ

3. ควรศึกษารูปแบบ “พุทธวิธีการสื่อสารในสถานการณ์ขัดแย้งทางการเมือง” โดยเฉพาะในชุมชนที่มีความเห็นแตกต่างทางการเมืองสูง เพื่อค้นหาแนวทางที่นำไปสู่การสมานฉันท์ด้วยพุทธวิธี

เอกสารอ้างอิง

จินต์จุฑา พันธุ์ทองคำ. (2567). *สำรวจหลักสำคัญการสื่อสารจากรัฐบาลในช่วงเวลาสงครามข่าวสารที่ประชาชนต้องการความจริง*.สืบค้น 19 ตุลาคม 2567. จาก https://thematter.co/social/politics/government-communication-wartime/247279.

พระครูธรรมธรบุญเที่ยง พุทฺธสาวโก (ลักษณ์พลวงค์). (2564) *การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระครูศรีปรีชากร (เลื่อน บุญยงค์). (2562). *แนวทางการสื่อสารเชิงพุทธเพื่อสันติสุขในสังคมไทย* (ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระชินกร สุจิตฺโต (ทองดี). (2564). *การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมือง สำหรับประชาชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระนุชิต นาคเสโน (โพวิชัย). (2565). *การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธศาสนาของ นักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* (ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์). พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอานนท์ ทิพย์สิงห์. (2569). การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น : ปัญหา และอุปสรรค. *วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ*, 4(2), 130-143.

พระมหาอานนท์ อคฺคปญฺโญ, และคณะ. (2569) การสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาลในภาวะวิกฤต. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 8(6), 376-386.

พระอนุรักษ์ อนุรกฺขิโต (รัฐธรรม) และคณะ. (2562) การศึกษาวิเคราะห์ประโยชน์ของสัมมาวาจาในสถาบันครอบครัวของนักเรียนโรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*. 3(2), 28-29.

พิบูลย์ เพียรพานิชกุล และคณะ. (2566). การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองเชิงพุทธเพื่อการเลือกตั้ง นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์*, 6(2), 50-62.

มนัสนันท์ ศิวะพรพัฒนา และคณะ. (2566). การสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองที่มีผลต่อการไปใช้ สิทธิ์เลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์,* 6(1), 74-86.

ศรายุทธ ซื่อสัตย์. (2569). การประยุกต์หลักกวีสุจริตเพื่อส่งเสริมการสื่อสารทางการเมืองของนักการเมืองท้องถิ่นในเทศบาลตำบลปง อำเภอปง จังหวัดพะเยา. ใน*รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 3 และนานาชาติ ครั้งที่ 2 พุทธนวัตกรรมการพัฒนาปัญญาและคุณธรรมที่ยั่งยืน.* มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา. 146–149.

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ.ปยุตฺโต). (2563). *ธรรมาธิปไตยไม่มาจึงหาประชาธิปไตยไม่เจอ จุดบรรจบ : รัฐศาสตร์กับนิติศาสตร์*. สืบค้น 21 สิงหาคม 2569, จาก https://www.watnyanaves.net/th/book_detail/226.

สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิจยวิชาการ,* 2(1), 183-197.

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2567). *พื้นที่จังหวัดสมุทรสงครามข้อมูลเดือนกันยายน 2567.* สืบค้น 20 กันยายน 2567, จาก https://www.bora.dopa.go.th.

สุรพล สุยะพรหม และคณะ. (2562). การสื่อสารทางการเมืองของพระเทพปฏิภาณวาที (เจ้าคุณพิพิธ) : ศึกษาในช่วง เวลา พ.ศ. 2540-2560. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์,* 6(5), 2514-2515.

อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า และนันทนา นันทวโรภาส. (2562). การสื่อสารทางการเมืองเพื่อสถานะภิกษุณีใน ประเทศไทย: ศึกษากรณีภิกษุณีธัมมนันทา. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 8(1), 214-225.

Arnstein, Sherry R., (1969). A Ladder of Citizen Participation. *Journal of the American Institute of Planners*, 35(4), 216-224.

Best, J.W. (1981). *Research in Education*. New Jersey: Prentice Hall, Inc.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed.). New York: Harperand Row.